

Я.О. МІРОШНІЧЕНКО, П.М. ФОЩІЙ, І.В. УГРИМОВА
ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджено та узагальнено теоретичні основи економічної безпеки промислового підприємства. Було виявлено, що термін «безпека» має комплексний характер, оскільки застосовується в різних науках, і що в економічній теорії відрізняють кілька видів безпеки за змістом, тобто в залежності від сфер громадського життя і напрямків людської діяльності. На основі аналізу наукової літератури виділено п'ять підходів до визначення сутності «економічної безпеки підприємства». Перший підхід до визначення економічної безпеки підприємства заснований на використанні поняття захищеності від загроз. Другий підхід, який полягає в тому, що економічна безпека підприємства розглядається як стан ефективного використання ресурсів, який тісно пов'язаний з першим підходом. Відповідно до третього підходу, економічна безпека підприємства визначається з позиції здатності до стабільного функціонування та розвитку. Відповідно до наступного підходу, економічна безпека визначається як наявність конкурентних переваг. Згідно останнього погляду – економічна безпека розглядається як можливість досягнення цілей. Зазначається, що низка авторів дотримується одночасно кількох підходів. На основі проведеного дослідження зроблено висновок, що економічна безпека – це такий стан промислового підприємства, при якому воно, використовуючи свої ресурси, здатне забезпечити ефективне функціонування та розвиток. Промислове підприємство з високим рівнем економічної безпеки здатне своєчасно реагувати та протистояти негативному впливу внутрішніх та зовнішніх факторів. Оскільки в даному дослідженні розглядається безпека промислового підприємства з економічної точки зору, для об'єктивної оцінки економічної безпеки пропонується виділення чотирьох функціональних складових: фінансова, виробничо-збутова, техніко-технологічна та кадрова, що є основою економічної діяльності будь-якого промислового підприємства.

Ключові слова: безпека; економічна безпека; промислове підприємство; складові економічної безпеки; поняття економічної безпеки; зміст економічної безпеки

Y. MIROSHNICHENKO, P. FOSHCHII, I. UHRIMOVA
CONCEPT, CONTENT AND FUNCTIONAL COMPONENTS OF ECONOMIC SECURITY OF AN
INDUSTRIAL ENTERPRISE

The article examines and summarizes the theoretical foundations of the economic security of an industrial enterprise. It was found that the term "security" has a complex character, as it is used in various sciences, and that in economic theory, several types of security are distinguished by content, that is, depending on the spheres of public life and directions of human activity. Based on the analysis of the scientific literature, five approaches to determining the essence of the "economic security of the enterprise" have been identified. The first approach to determining the economic security of an enterprise is based on the concept of security against threats. The second approach, which consists in the fact that the economic security of the enterprise is considered as a state of efficient use of resources, which is closely related to the first approach. According to the third approach, the economic security of the enterprise is determined from the position of the ability to stable functioning and development. According to the following approach, economic security is defined as the presence of competitive advantages. According to the last view, economic security is considered as an opportunity to achieve goals. It is noted that a number of authors follow several approaches at the same time. On the basis of the conducted research, it was concluded that economic security is such a state of an industrial enterprise, in which it, using its resources, is able to ensure effective functioning and development. An industrial enterprise with a high level of economic security is able to respond in a timely manner and resist the negative impact of internal and external factors. Since this study examines the security of an industrial enterprise from an economic point of view, for an objective assessment of economic security, it is proposed to distinguish four functional components: financial, production-sales, technical-technological, and personnel, which are the basis of the economic activity of any industrial enterprise.

Keywords: safety; economic security; industrial enterprise; components of economic security; concept of economic security; content of economic security

Вступ. У сучасних умовах відкритого конкурентного середовища, політичної та економічної нестабільності, суб'єкти господарювання мають повну самостійність у прийнятті рішень у галузі визначення стратегії розвитку, організації виробництва та збуту продукції, вибору контрагентів, джерел фінансових ресурсів та інших управлінських рішень. Майже всі ризики господарської діяльності лягають на плечі підприємців. У зв'язку з чим, набувають першочергового значення проблеми виживання підприємств та забезпечення їх економічної безпеки.

Аналіз стану питання. Потреба у безпеці є базовою як для окремої особистості, підприємства, суспільства, так і держави загалом. Незважаючи на те, що проблеми економічної безпеки останнім часом набувають особливої актуальності, істотна частина досліджень відноситься до безпеки на рівні держави. При тому, що підприємство є основною ланкою економіки, питання забезпечення економічної безпеки на рівні суб'єкта господарювання не до кінця вивчені.

Мета роботи. Метою даної статті є дослідження і узагальнення теоретичних основ економічної безпеки промислового підприємства.

Аналіз основних досягнень і літератури. Теоретичні основи економічної безпеки підприємства, в тому числі і промислового, висвітлюються у працях таких науковців [1-19], як Н.В. Ващенко, О.Ф. Долженков, Ж.О. Головченко, А.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, А.Н. Ляшенко, Г.М. Коптєва, Н.С. Краснокутська, О.В. Мороз, О.М. Мезенцева, Покотилєнко, Л.В. Фролова, О.С. Шумило. Однак більшість наукових думок залишається дискусійними та потребують подальших досліджень і узагальнень.

Викладення основного матеріалу дослідження.

На всіх етапах розвитку економіки основним її ланком є підприємство. Підприємства здійснюють свою діяльність в умовах нестабільності зовнішнього середовища та конкуренції, де на керівника покладається важлива роль управління господарюючим суб'єктом та подолання потоку проблем, з якими щодня зіштовхується

підприємство. У таких умовах особливу вагу набуває економічна безпека підприємства як чинник покращення його економічного стану та досягнення цілей бізнесу.

Статистика світового бізнесу показує, що протягом перших п'яти років існування припиняють своє існування 80% усіх новостворених підприємств [1]. Ця обставина свідчить про те, що досягнення ефективного стратегічного управління – дуже складне завдання. Всю могутність підприємства, яке є відкритою динамічною системою, базується на трьох елементах: прибуток, розвиток і безпека.

Термін «безпека» має комплексний характер, оскільки застосовується в різних науках. В економічній теорії відрізняють кілька видів безпеки за змістом, тобто в залежності від сфер громадського життя і напрямків людської діяльності.

З давніх-давен, однією з причин об'єднання людей в суспільство було прагнення до безпеки. Таким чином, у піраміді потреб по А. Маслоу, потреба у безпеці відноситься до основних базових потреб людини. Масштаби цієї потреби постійно збільшувалися з безпеки особистості рівня всього суспільства, держави. Лашан Н. зазначила, що підхід до визначення поняття «безпека» є досить складним, враховуючи численні аспекти безпеки та різні небезпеки та загрози сучасного світу.

Перша згадка терміна «безпека» відноситься до 1190 в словнику англійського вченого-філософа Робера, який трактував його як «спокійний стан духу людини, що вважає себе захищеним від будь-якої небезпеки» [1]. Але у цьому значенні термін використовувався рідко.

У XXVII-XXVIII століттях це поняття стало застосовуватися з позиції держави, яка покликана забезпечувати загальний добробут та безпеку громадян.

Отже, поняття «безпека» відповідно до етимології цього терміну означає «відсутність небезпеки», тобто безпека – це стан захищеності життєво важливих інтересів суб'єктів господарювання від внутрішніх та зовнішніх загроз. Під життєво важливими інтересами мається на увазі комплекс потреб, задоволення яких сприяє забезпеченню «існування та можливості прогресивного розвитку особистості, суспільства та держави» [1]. З цього випливає, що безпека – це стан, у якому забезпечено існування та можливість прогресивного розвитку.

Особливе місце серед різних видів безпеки (політичної, інформаційної, екологічної, науково-технологічної та інших) займає економічна безпека. Ця обставина обумовлена тим, що всі види безпеки так чи інакше не можуть бути достатньо реалізовані без економічного забезпечення.

Економічну безпеку можна розглядати стосовно різних категорій об'єктів безпеки: виробників, споживачів, держави

Термін «економічна безпека» став вживатися у роки «великої депресії» (1929-1933 рр.). Для виведення США із кризи та відновлення економічного потенціалу країни, рішенням президента Ф. Рузвельта в 1934 р. засновано Комітет з економічної безпеки [1]. Цей комітет займався економічною безпекою окремих осіб, боротьби з безробіттям.

Офіційний статус термін «економічна безпека» отримав у 1985 р., коли на 40-й сесії Генеральної Асамблеї

ООН було прийнято резолюцію з міжнародної економічної безпеки.

Донедавна економічна безпека була предметом розгляду переважно західними вченими. У бізнес-словнику вона визначається як стан наявності стабільного джерела фінансових доходів, які дозволяють забезпечувати стандарти життя суб'єкта сьогодні та у найближчому майбутньому [2]. При цьому, на відміну від більш ранніх визначень, тут економічна безпека не розглядається лише з позиції захисту від небезпек.

Істотною частиною західних наукових праць відноситься до безпеки на рівні держави та особистості. Б. Бузан, О. Вевер і Дж. Уайлд пояснює це обставина тим, що підприємство слабо претендує на статус об'єкта безпеки через суперечності між його ефемерним характером та логікою існуючих загроз безпеки [3, с.100]. На його думку, підприємство виступає головним чином в ролі функціонального актора безпеки, який впливає на динаміку безпеки в галузі [3, с.103].

Як зазначили американські економісти С. Морреалі та Д. Ламберт, економічна безпека підприємства це один із елементів захисту національної безпеки [4, с. 56]. Розглянемо детальніше економічну безпеку на приватному рівні, тобто, на рівні промислових підприємств.

На основі аналізу наукової літератури [1-19] виділено наступні підходи до визначення сутності «економічної безпеки підприємства».

1 Перший підхід до визначення економічної безпеки підприємства заснований на використанні поняття захищеності від загроз. Згідно з визначенням деяких авторів [5] «...економічна безпека означає збереження структурної цілісності та генеруючих процвітання можливостей та інтересів політико-економічного суб'єкта в контексті різних зовнішніх ризиків та загроз,

які стоять перед ним у міжнародній економічній системі...» [5, с. 172]. Так К. Дент [5] говорив про необхідність захисту від зовнішніх загроз, проте залишаються неврахованими внутрішні загрози, які також надають значний вплив на діяльність суб'єкта.

2 Другий підхід, який полягає в тому, що економічна безпека підприємства розглядається як стан ефективного використання ресурсів, який тісно пов'язаний з першим підходом. При визначенні економічної безпеки ці підходи часто використовуються разом. Так Белоус Н.Д. визначає економічну безпеку підприємства як «...стан найбільш ефективного використання ресурсів для подолання загроз та забезпечення стабільного функціонування підприємства у теперішньому і у майбутньому...» [6, с. 200]. Автор використовує важко визначений показник «ефективність використання ресурсів». При цьому дане визначення носить всеосяжний характер, тому що розглядаються множинні процеси в діяльності підприємства.

3 Відповідно до третього підходу, економічна безпека підприємства визначається з позиції здатності до стабільного функціонування та розвитку. В. Іоан-Франк та М. Діамеску вважали, що економічна безпека економічних агентів забезпечує належні умови для стабільності економічної діяльності протягом кожного циклу виробництва, обміну, розподілу та споживання [116, с. 146]. При цьому підході економічна безпека не ототожнюється з захищеністю підприємства. Основна

увага спрямована на забезпечення стабільної діяльності підприємства.

4 Відповідно до наступного підходу, економічна безпека визначається як наявність конкурентних переваг. Волощук В.О. вважає, що економічна безпека це «...система, що забезпечує конкурентні переваги підприємства за допомогою ефективного використання ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових, інвестиційних) на основі вивчення всебічної інформації, що формується в комплексній обліково-інформаційній системі [8, с. 225]. Велике значення у процесі забезпечення економічної безпеки автор приділяє інформації, при правильному застосуванні якої підприємство може забезпечити конкурентні переваги. При цьому, В.О. Волощук дотримується і підходу заснованому на ефективному використанні ресурсів.

5 Одним із тих, хто авторів [9-10] розглядає економічну безпеку з п'ятої позиції, як досягнення цілей, є Козаченко А.В. Згідно з його визначенням, «...під економічною безпекою тієї чи іншої системи слід розуміти сукупність властивостей стану її виробничої підсистеми, що забезпечує можливість досягнення цілей усієї системи...» [9, с. 8].

Якщо за першого підходу передбачається, що підприємство економічно безпечно у тому випадку, якщо воно захищене від загроз, то за п'ятого підходу забезпечення ЕБ є складнішим завданням надання підприємству таких якостей, за яких воно зможе досягти своїх цілей. На відміну від першого підходу, тут діяльність із забезпечення економічної безпеки переходить від охоронно-детективного до аналітико-управлінського рівня.

Зазначимо, що багато авторів [11-16], такі як Краснокутська Н. С., Коптева Г. М., Покропивний С. Ф., Шкарлет С.М., Валіков В. П., Македон В. В., Філіппова С. В., Волощук Л. О., Черкасова С.О., в своїх визначеннях економічної безпеки підприємства дотримуються змішаного підходу.

Варто відмітити визначення Коптевої Г.М. та Краснокутської Н.С. [16] На основі проведеного аналізу наукових підходів до трактування поняття і розглянувши його істотні характеристики запропонували уточнене визначення: «...ЕБ підприємства – це комплексна характеристика стану захищеності економічних інтересів підприємства та їхньої узгодженості з наявним потенціалом і заявленими цілями, що дає змогу протистояти різним негативним факторам у процесі економічної діяльності...».

На наш погляд, економічна безпека промислового підприємства – це стан, характеризує здатність суб'єкта господарювання забезпечити ефективне використання ресурсів та підприємницьких можливостей для запобігання можливих загроз та досягнення стабільного функціонування та цілей бізнесу. Забезпечення ЕБ промислового підприємства важливе для здійснення безперервного процесу відтворення.

Економічна безпека виступає однією з найважливіших характеристик життєздатності промислового підприємства, яка досягається за умови тривалому та успішному існування на ринку.

ЕБ промислового підприємства включає три важливі елементи:

- економічну незалежність;
- стійкість;
- розвиток.

Економічна незалежність передбачає здійснення контролю за власними ресурсами, здатність своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язанням. Необхідно досягти такого рівня виробництва, який забезпечував б конкурентоспроможність підприємства над ринком.

Під стійкістю розуміється стабільність діяльності, такий фінансовий стан, при якому забезпечується в нормальних умовах виконання всіх зобов'язань перед працівниками, іншими організаціями та державою завдяки достатнім доходам та відповідності доходів витратам. Вкладом промислового підприємства у перспективне майбутнє виступає збільшення їх сприятливого впливу на суспільство, і це завдання може бути досягнуто тільки в тому випадку, якщо підприємства досягнуто стійкості [9, с. 10]. Стійкість виступає як основне джерело можливостей розвитку промислового підприємства.

Розвиток передбачає удосконалення показників діяльності промислового підприємства. Якщо суб'єкт не розвивається, не досягає ефективності діяльності, то у нього зменшується здатність пристосування до зовнішніх та внутрішніх умов, а значить і здатність до виживання. Як зазначає Шкарлет С. М., «...без розвитку неможливо підтримувати стійкість у довгостроковому періоді...» [13].

Економічна безпека промислового підприємства передбачає стійкий розвиток, завдяки використанню всіх видів ресурсів та підприємницьких можливостей, які забезпечують найбільш ефективно їх використання для запобігання загроз, для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного та соціального розвитку.

Це сприяє вирішенню основного завдання, що стоїть перед будь-яким промисловим підприємством: захист своїх інтересів та досягнення цілей бізнесу.

В економічній літературі [1; 9; 13-17] виділяються функціональні складові ЕБ підприємства, що є сукупністю основних напрямів його економічної безпеки, які істотно відрізняються один від одного за своїм змістом.

Ряд вчених, серед яких: Ляшенко О.М., С.Ф. Покропивний [1], як основні напрямки ЕБ підприємства виділяють сім функціональних складових: фінансову; кадрову; техніко-технологічну; політико-правову; екологічну; інформаційну; силову.

Проте, за такого підходу економічна безпека розглядається дуже широко і виходить за рамки безпосередньої господарської діяльності промислового підприємства.

Оскільки в даному дослідженні розглядається безпека промислового підприємства з економічної точки зору, для об'єктивної оцінки економічної безпеки пропонується виділення чотирьох функціональних складових: фінансова, виробничо-збутова, техніко-технологічна та кадрова, які є основою економічної діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Розглянемо докладніше сутність функціональних складових, що дозволить визначити їх рівень впливу на економічну безпеку промислового підприємства.

1 Фінансова складова економічної безпеки промислового підприємства. Фінанси промислового підприємства є первинною ланкою всієї фінансової системи. Дане твердження ґрунтується на тому, що

джерелом більшості фінансових коштів, що формуються на різних рівнях, є доходи промислового підприємств. Фінансова складова має на увазі стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів, який виражається в найкращих значеннях прибутковості бізнесу, структури його капіталу, фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності оборотних коштів, як управління та інше.

2 Виробничо-збутова складова передбачає ефективне керування виробничим процесом. Рішення в галузі управління асортиментом продукції необхідно реалізовувати на основі єдиного, комплексного підходу, основою якого є ефективне використання потенційних можливостей промислового підприємства для задоволення вимог ринку та забезпечення успішного розвитку промислового підприємства. Виробничо-збутова складова визначається обсягом продажу, показниками рентабельності бізнесу та ін.

3 Кадрова складова. Г.Форд наголошував, що «успіх підприємства залежить від того, наскільки усвідомлює кожен окремий член його, незважаючи на становище, що все, що сприяє процвітання підприємства, є найвищою мірою його особистою справою» [10]. Персонал промислового підприємства є найважливішим його ресурсом, причому може бути і потенційним джерелом великих втрат, і навіть банкруства господарюючого суб'єкта. Тут можна назвати два основних напрями. Перше ґрунтується на роботі з персоналом, тобто включає планування та управління персоналом, підтримання відповідної кваліфікації. Другий напрямок орієнтоване на збереження та розвиток інтелектуального потенціалу промислового підприємства: як матеріальної її частини (права на інтелектуальну власність), так і людської (знання, досвід, навички співробітників та ділову репутацію підприємства). Адже, «людина не є носієм робочої сили на ринку праці, а божественна особистість і насамперед енергоінформаційна сутність, що вимагає до себе поваги» [100, с. 75].

4. Сутність техніко-технологічної складової полягає в тому, наскільки рівень технологій, що використовуються на промисловому підприємстві, відповідає вимогам сучасності, наскільки вони конкурентоспроможні. Об'єктом забезпечення техніко-технологічної складової можуть бути як виробничо-технологічне обладнання на виробничих підприємствах, так і інтелектуальні технології, ноу-хау, а також знання, уміння та досвід персоналу – на підприємствах нематеріальної сфери.

У контексті цієї складової слід розглядати й інновації, оскільки технічний прогрес це «результат інноваційного процесу». Інновації є першим успішним комерційним запровадженням нового продукту, перше застосування нового методу, або створення нової форми організації бізнесу. Розуміючи, що нові продукти та процеси можуть поставити під загрозу їхнє виживання, підприємства мають потужний стимул постійно брати участь у науково-дослідних та дослідно-конструкторських роботах (НДДКР). Інноваційні продукти та процеси часто дозволяють промисловим підприємствам підтримувати чи збільшувати свій прибуток.

Необхідність забезпечення економічної безпеки промислового підприємства обумовлена завданням, що стоїть перед кожним суб'єктом господарювання, що

полягає в стабільному функціонуванні та розвитку для досягнення цілей діяльності.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що економічна безпека – це такий стан промислового підприємства, при якому воно, використовуючи свої ресурси, здатне забезпечити ефективне функціонування та розвиток. Промислове підприємство з високим рівнем економічної безпеки здатне своєчасно реагувати та протистояти негативному впливу внутрішніх та зовнішніх факторів.

Оскільки в даному дослідженні розглядається безпека промислового підприємства з економічної точки зору, для об'єктивної оцінки економічної безпеки пропонується виділення чотирьох функціональних складових: фінансова, виробничо-збутова, техніко-технологічна та кадрова, що є основою економічної діяльності будь-якого промислового підприємства.

Список літератури

1. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія. К.: НІСД, 2015. 348 с.
2. Business Dictionary WebFinance. URL: <http://www.businessdictionary.com/definition/economic-security.html>. (дата звернення 04.07.2023).
3. Buzan, B., Wæver, O., & Wilde, J. De. Security: A New Framework for Analysis. London: Lynne Rienner Publishers, 1998. 239 p.
4. Korchevska L. Periodization of the stages of the formation and development of knowledge about economic security of enterprise. In: *Współpraca europejska. European cooperation* Vol. 1(1) 2015, p. 54-65.
5. Strelcova S., Rehak D., Johnson D. Influence of Critical Infrastructure on Enterprise Economic Security. In: *Communications*, 2015, № 1, p. 105-110.
6. Белоус Н.Д. Теоретичне узагальнення економічної безпеки підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2012. № 2. Т. 1. С. 196–201.
7. Ioan-Franc V., Diamescu M.A., Some Opinions on the Relation between Security Economy and Economic Security. In: *Romanian Journal of Economics*, 2022, vol. 31, issue 2(40), p. 129-159.
8. Волощук В.О. Класифікація підходів та методів формування аналітичних інструментів оцінювання економічної безпеки промислового підприємства. *Економіка: реалії часу*. № 5(15). 2014. С. 224–231.
9. Козаченко А.В. Економічна безпека підприємства. Сутність і механізм забезпечення : монографія / А. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, А. Н. Лещенко. К.: Лібра, 2013. 280 с.
10. Сосновська О.О. Поняття економічної безпеки підприємства в контексті різних методологічних підходів. *Бізнес Інформ*. № 3, 2018. С. 443–448.
11. Краснокутська Н. С., Коптева Г. М. Дефініція поняття «фінансова безпека підприємства»: основні підходи та особливості. *Бізнес Інформ*. 2019. № 7. С. 14–19.
12. Валіков В.П., Македон В.В. Економічна безпека підприємства в концепті процесного управління. *Нобелівський вісник*. 2017. № 1 (10). С. 12–22
13. Шкарлет С.М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект : монографія. Київ : Книжкове вид-во НАУ, 2007. 436 с.
14. Коптева, Г.М. Дефініція поняття «економічна безпека підприємства»: основні підходи та особливості. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. №6 (23). с.297-302. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/23-2019-ukr>. (дата звернення 04.07.2023).
15. Економічна безпека підприємств реального сектору економіки в умовах вартісно-орієнтованого управління : монографія / С.В. Філіппова, Л.О. Волощук, С.О. Черкасова / під заг. ред. С.В. Філіппової. Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. 196 с.
16. Krasnokutskaya N., Koptieva H. Process approach to study economic security components of trade enterprises. *Evropský časopis ekonomiky a management*. Volume 5. Issue 6. 2019. pp. 91–103.
17. Васильців Т.Г., Микитюк Р.М. Удосконалення методики оцінювання економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник НІТУ України*. 2012. Вип. 22.14. С. 181–188.

18. Фролова Л.В., Роженко О.В. Методичні підходи до оцінювання економічної безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. № 3(177), 2016. С. 199–209.
19. Коптева Г. М. Класифікація підходів до оцінки економічної безпеки підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Вип. 2 (25). С. 221–229.

References (transliterated)

- Liashenko O.M. *Kontseptualizatsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva* [Conceptualization of management of economic security of the enterprise]: monohrafiia. Kiev: NISD, 2015. 348 p.
- Business Dictionary WebFinance. URL: <http://www.businessdictionary.com/definition/economic-security.html>. (data zvernennia 04.07.2023).
- Buzan, B., Wæver, O., & Wilde, J. De. *Security: A New Framework for Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers, 1998. 239 p.
- Korchevska L. *Periodization of the stages of the formation and development of knowledge about economic security of enterprise*. In: *Współpraca europejska*. European cooperation Vol. 1(1) 2015, p. 54–65.
- Strelcova S., Rehak D., Johnson D. *Influence of Critical Infrastructure on Enterprise Economic Security*. In: *Communications*, 2015, no 1, pp. 105–110.
- Bielous N.D. *Teoretyczne uzahalnennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv*. [Theoretical generalization of economic security of enterprises] *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 2012. no 2. Vol. 1. pp. 196–201.
- Ioan-Franc V., Diamescu M.A., *Some Opinions on the Relation between Security Economy and Economic Security*. *Security*. In: *Romanian Journal of Economics*, 2022, vol. 31, issue 2(40), pp. 129–159.
- Voloshchuk V.O. *Klasyfikatsiia pidkhodiv ta metodiv formuvannia analitichnykh instrumentiv otsiniuvannia ekonomichnoi bezpeky promysloвого pidpriemstva*. [Classification of approaches and methods of forming analytical tools for assessing the economic security of an industrial enterprise] *Ekonomika: realii chasu*. no 5(15). 2014. pp. 224–231.
- Kozachenko A.V. *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva. Sutnist i mekhanizm zabezpechennia* [Economic security of the enterprise. The essence and mechanism of provision]: monohrafiia / A. V. Kozachenko, V. P. Ponomarov, A. N. Leshchenko. Kiev: Libra, 2013. 280 p.
- Sosnovska O.O. *Poniattia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva v konteksti riznykh metodolohichnykh pidkhodiv*. [The concept of economic security of the enterprise in the context of different methodological approaches]. *Biznes Inform*. no 3, 2018. pp. 443–448.
- Krasnokutska N. S., Koptieva H. M. *Definitsiia poniattia «finansova bezpeka pidpriemstva»: osnovni pidkhody ta osoblyvosti*. [Definition of the concept of "financial security of the enterprise": main approaches and features.]. *Biznes Inform*. 2019. no 7. pp. 14–19.
- Valikov V.P., Makedon V.V. *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva v kontsepsi protsesnoho upravlinnia*. [Economic security of the enterprise in the concept of process management]. *Nobelivskiy visnyk*. 2017. no 1 (10). pp. 12–22
- Shkarlet S.M. *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: innovatsiyni aspekt* [Economic security of the enterprise: innovative aspect]: monohrafiia. Kiev : Knyzhkove vyd-vo NAU, 2007. 436 p.
- Koptieva, H.M. *Definitsiia poniattia «ekonomichna bezpeka pidpriemstva»: osnovni pidkhody ta osoblyvosti*. [Definition of the concept of "economic security of the enterprise": main approaches and features]. *Skhidna Evropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*. 2019. no 6 (23). pp.297–302. URL: <http://www.easterneurop-ebm.in.ua/23-2019-ukr>. (data zvernennia 04.07.2023).
- Ekonomichna bezpeka pidpriemstv realnoho sektoru ekonomiky v umovakh vartisno-orijentovanoho upravlinnia* [Economic security of enterprises of the real sector of the economy in the conditions of value-oriented management]. : monohrafiia / S V. Filyppova, L.O. Voloshchuk, S.O. Cherkasova / pid zah. red. S.V. Filyppovoi. Odesa: FOP Bondarenko M.O., 2015. 196 p.
- Krasnokutska N., Koptieva H. *Process approach to study economic security components of trade enterprises*. *Evropský časopis ekonomiky a management*. Volume 5. Issue 6. 2019. pp. 91–103.
- Vasylytsiv T.H., Mykytiuk R.M. *Udoskonalennia metodyky otsiniuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva*. [Improvement of the methodology for assessing the economic security of the enterprise.]. *Naukoviy visnyk NLTU Ukrainy*. 2012. issue 22.14. pp. 181–188.
- Frolova L.V., Rozhenko O.V. *Metodychni pidkhody do otsiniuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. Aktualni problemy ekonomiky*. [Methodical approaches to the assessment of economic security of the enterprise]. no 3(177). 2016. pp. 199–209.
- Koptieva H. M. *Klasyfikatsiia pidkhodiv do otsinky ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva*. [Classification of approaches to the assessment of the economic security of the enterprise]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*. 2020. issue 2 (25). pp. 221–229.

Надійшла (received) 10.10.2023

Відомості про авторів / About the Authors

Мірошніченко Яна Олександрівна (Miroshnichenko Yana) – магістрантка кафедри менеджменту, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; e-mail: Iana.Miroshnichenko@khp.edu.ua

Фощій Петро Миколайович (Foshchii Petro) – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9351-5828>; e-mail: Petro.Foshchii@khp.edu.ua

Угрімова Ірина Володимирівна (Uhrimova Iryna) – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4641-1051>; e-mail: Iryna.Uhrimova@khp.edu.ua